

JAK ZAČLENIT GLOBÁLNÍ DIMENZI DO ŠKONÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU?

Úvodem:

Globální problémy se staly součástí života dětí a mladé generace způsobem neznámým předchozím generacím. Televize, internet, mezinárodní sport a rozšířené možnosti cestování – to vše vnáší do každodenního života střípky globálního pohledu na svět. Současná britská společnost je obohacována národy, kulturami, jazyky, náboženstvími, uměním, technologiemi, hudbou a literaturou, pocházející ze všech koutů světa. Nabízí se neskutečné množství příležitostí, jak rozšířit obzory dětí a dospívajících. Navzdory ekonomickému pokroku, který znamenal obrovské zlepšení v životě milionů lidí, jedna pětina světové populace žije stále v extrémní chudobě. Nedostává se jim základní zdravotní péče, vzdělání a čisté vody, a existuje jen malá možnost na zlepšení této situace. Světová chudoba má negativní vliv na nás všechny.

Činy jedněch lidí ovlivňují život druhých napříč světem. Nejznámějším příkladem je poničené životní prostředí, jehož přímé i nepřímé důsledky, jakými jsou např. znehodnocení půdy nebo skleníkový efekt, se v žádném případě nezastaví na národních hranicích. Podobně i ekonomiky celého světa jsou na sobě více závislé než kdykoli předtím, zvláště pokud se jedná světový obchod či zahraniční investice. Co se rozhodne spotřebitel v jedné zemi koupit, ovlivňuje výrobce v zemi druhé. Řešení mnoha globálních problémů, ať už jde o změnu klimatu či různé druhy nerovností, spočívá nejpravděpodobněji ve skutečném porozumění vzájemné závislosti jak mezi lidmi samotnými, tak mezi lidmi a přírodou.

Životně důležitá role vzdělání spočívá v pomoci dětem a dospívajícím rozpoznat, jak oni sami přispívají ke globálním dějům, a jaká je jejich zodpovědnost jako občanů globálního společenství. Je také cílem vzdělávání vybavit studenty takovými schopnostmi, které jim umožní dělat uvědomělá rozhodnutí a zodpovědné činy. Zahnutí globální dimenze do výuky znamená především nacházet souvislosti mezi lokálními a globálními problémy. Mladým lidem to umožňuje kriticky prozkoumat své vlastní hodnoty a postoje, ocenit podobnosti existující mezi všemi lidmi, ale také hodnotové rozdíly, porozumět globálnímu kontextu jejich lokálního života, a v neposlední řadě vytvořit si takové dovednosti, které jim umožní čelit předsudkům, nespravedlnosti a diskriminaci. Tyto znalosti, schopnosti a dovednosti umožní mladým lidem hrát aktivní roli v globálním společenství.

....

Doporučení pro začlenění globální dimenze do výuky se odvolává na kompatibilitu s národním curriculumem.

Ústředním cílem obou dokumentů je záměr soustředit se na **postoje a hodnoty** studentů, které jsou rozvíjeny nejen výukou, ale také školním prostředím a celkovým postojem školy. Globální dimenze ve výuce přispívá k rozvoji **klíčových dovedností** jako jsou komunikace, mezikulturní komunikace, spolupráce a uvědomování si existence různých pohledů na problém. Tím, že nutí žáky analyzovat, hodnotit, zpochybňovat předpoklady, přispívá globální dimenze k rozvoji myslících dovedností. V neposlední řadě vede žáky k tomu, aby se kreativním způsobem pokoušeli dosáhnout změny k lepšímu. Existují **předměty**, ve kterých lze na témata globální dimenze přirozeně narazit. Jedná se především o

geografii, historii, výtvarnou výchovu, technologické vědy, hudební výchovu či občanskou výchovu. Nicméně, aspekt globální dimenze lze nalézt ve všech předmětech.

... Globální dimenze ve výuce je vhodná pro děti a mladé lidi každého věku, z různých prostředí a odlišných schopností. Školní programy by měly vycházet vstříc studentům a reflektovat i mimoškolní kontext....

GLOBÁLNÍ DIMENZE V PRAXI

Globální dimenze v britském školství je založena na 8 klíčových konceptech, které společně vytváří konceptuální rámec. Níže je najdete uvedené spolu se základními cíly:

- **Globální občanství**
 - o Osvojení si vědomostí, dovedností a porozumění konceptu globálního občanství a poznání institucí nezbytných pro vývoj směrem k uvědomělému, aktivnímu a zodpovědnému občanovi
- **Řešení konfliktů**
 - o Porozumění podstatě konfliktů, jejich vlivu na rozvoj a také tomu, proč je nutné je řešit a podporovat vzájemný soulad
- **Různost**
 - o Porozumění a respektování rozdílů a vztažení tohoto konceptu na naše společné lidství
- **Lidská práva**
 - o Dozvědět se o lidských právech obsažených v Úmluvě o právech dítěte OSN
- **Vzájemná závislost**
 - o Porozumění tomu, jak jsou lidé, místa, ekonomiky a životní prostředí vzájemně a nevylučitelně propojené, a také tomu, že rozhodnutí či skutky mohou mít odezvu na globální úrovni
- **Sociální spravedlnost**
 - o Porozumění sociální spravedlnosti jako důležitého prvku pro koncept udržitelného rozvoje i pro životní úroveň všech lidí
- **Udržitelný rozvoj**
 - o Porozumět potřebě udržet a zlepšit kvalitu současného života bez toho, aby byly poškozeny budoucí generace
- **Hodnoty a vnímání**
 - o Vytvořit si schopnost kritického ohodnocení prezentace globálních problémů a uvědomění si, jaký vliv mají na lidské postoje a utváření hodnot

ROZLIŠENÍ ÚROVNÍ PODLE VĚKU ŽÁKA

Globální dimenzi lze rozdělit a naplánovat s ohledem na postupný pokrok a roli neformálního učení. Děti a dospívající se budou rozvíjet podle vlastní úrovně porozumění, které nemusí odpovídat stanoveným klíčovým úrovním. Pokrok může být popsán následovně:

Základní úroveň:

V této fázi jsou děti konfrontovány se zkušenostmi, které je navedou na způsob, jak

vytvářet souvislosti mezi vlastními životními zkušenostmi. Začnou si uvědomovat své vztahy k ostatním a vztahy mezi různými společenstvími, jejichž jsou součástí, jako např. rodina nebo škola. Začnou si uvědomovat různorodost lidí, míst, kultur, jazyků a náboženství. Začnou rozumět pojmu spravedlnost, potřebě starat se o druhé, starat se o životní prostředí, a také potřebě být vnímavý k potřebám a názorům druhých.

Úroveň první (5-7 let):

Děti si uvědomují svojí vlastní hodnotu a hodnotu ostatních. Začnou se cítit součástí tohoto světa a získají povědomí o řadě odlišných kultur a míst. Uvědomují si, že veškeré lidstvo má ty samé potřeby, ale že existují rozdíly v tom, jak a do jaké míry jsou tyto potřeby uspokojovány.

Úroveň druhá (7-11 let):

Děti získají poznatky něčeho, co přesahuje jejich vlastní zkušenost, a rozšíří si vědomosti o světě a o odlišných společnostech kulturách. Učí se o podobnostech a odlišnostech mezi lidmi a různými místy na celém světě. Dále se vyvine jejich smysl pro společenskou spravedlnost a morální zodpovědnost. Děti si začnou uvědomovat, že jejich vlastní rozhodnutí mohou mít stejně tak globální jako lokální dopad.

Úroveň třetí a čtvrtá (11-14 a 14-16 let):

Děti a dospívající si uvědomí svou roli občana v místním i globálním kontextu a rozšíří si nadále znalosti o světě. Porozejmou pojmy jako chudoba, sociální spravedlnost a udržitelný rozvoj. Uvědomí si, jak důležité je konat a jak činy mohou pozitivně ovlivnit život budoucích generací. Umí kriticky ohodnotit dostupné informace. Vzpírají se projevům diskriminace a nespravedlnosti.

V materiálu je uvedený konkrétní návod, jak inkorporovat globální dimenzi do jednotlivých předmětů. S ohledem na naše cílové skupiny uvádíme příklad týkající se dětí od 11 do 16 let.

Anglický jazyk

Studenti zkoumají média, čtou literaturu (beletrii i dokumenty) z oblastí různých kultur a tradic.

- Při těchto aktivitách studenti kriticky zhodnocují, co vidí a slyší. Učí se rozpoznat a vypořádat se se stereotypy a předsudky v mediálních zprávách o rozvojovém světě. Vedle toho si čtením rozšiřují své vědomosti o globálních problémech.

Matematika

Studenti se učí algebru, o tvarech, o prostoru, o mírách a zacházet s čísly. Poznávají, jak široce je matematika využívána a aplikována v technologickém světě.

- Matematiku je možné používat jako komunikační jazyk mezi mladými lidmi na celém světě. Studenti umějí využívat své matematické znalosti k interpretaci různých statistik, které se vztahují k aktuálním, mezinárodním a globálním tématům jako je např. problém zadluženosti nebo téma spravedlivého obchodu (fairtrade).

Věda

Studenti se učí o následcích lidských činů v přírodě a o potřebě různosti a ochrany (přírody).

Objevují rozdílné kulturní kontexty, které mohou mít vliv na to, do jaké míry jsou přijímány vědecké teorie. Existuje zde mnoho příležitostí pro použití údajů z různých částí světa.

- Studenti umějí ocenit mezinárodní rozměr vědy a také skutečnost, jak k poznání společně přispívají vědci z různých částí světa. Studenti se setkají s výhodami, stinnými stránkami a různými etickými problémy, které jsou globálně spojeny s vědou a technologií.

Design a technologie

Studenti objevují pozitivní a negativní vlivy, které zanechává technologie na vývoji společnosti a životě dětí a mladých lidí.

- U studentů tak lze rozvinout porozumění pro společenské, environmentální a ekonomické aspekty udržitelného rozvoje a schopnost objevovat způsoby, jak zlepšit svět.

Internetová a komunikační technologie

Studenti používají tyto technologie k efektivní výměně informací a podělení se o ně, dále ke společné realizaci a ohodnocení své práce. Kriticky rozebírají vliv tohoto typu technologií na svůj vlastní život a život ostatních, v to zahrnující ekonomické, politické, právní, legální, etické a morální problémy aspekty.

- Studenti mohou komunikovat s mladými lidmi z různých částí světa, a získat tak přístup k názorům a zkušenostem z mnoha rozdílných společenství a kultur. Mohou se podělit o své znalosti. Studenti porozumí významu tohoto typu technologií, a také tomu, jakou představují příležitost i výzvu pro společnost.

Dějepis

Studenti se učí o některých klíčových aspektech světové historie a porozumí propojení událostí, ke kterým docházelo v různých společnostech a kulturách. Vypracují dvě studie o světě před a po roce 1900.

- Studenti tímto způsobem porozumí určitým příčinám chudoby, konfliktů a migrace ve světě. Umí použít globální pohled ve studiu obchodu, otroctví, říše, kolonialismu a historie Commonwealthu. Naučí se oceňovat odlišné názory na události, když je na ně nahlíženo z různých hledisek.

Zeměpis

Děti a dospívající studují lidi, místa, prostředí v různých částech světa s různým stupněm ekonomického vývoje.

- Oceňují, jakou roli hrají různé hodnoty a postoje, včetně svých. Porozumí více aktuálním tématům jako je např. pomoc, vzájemná závislost, mezinárodní obchod, populace, katastrofy apod.

Jazyková výuka

Studenti si rozšiřují povědomí o odlišných kulturách používáním materiálů z jiných zemí, kde se hovoří daným jazykem: např. francouzských ze západní Afriky, španělských ze střední a jižní Ameriky, německých z Namibie. Je třeba využít příležitostí přímých kontaktů s rodilými mluvčími a aktuálních materiálů, které může poskytnout partnerská škola. Studenti se mohou učit některý z jazyků, který není oficiálním jazykem EU, např. urdštinu, arabštinu nebo bengálštinu.

- Učením cizího jazyka se studenti dozvídají o jiných kulturách a odlišných pohledech na aktuální události a zaujímají pozitivní postoj k neanglicky mluvícím národům.

Umění a design

Studenti analyzují a oceňují, jak jsou určitá témata představována v odlišných kulturách uměleckých tradicích. Porozumí tak různým záměrům umělců, řemeslníků a výtvarníků ze západní Evropy i odjinud. Objevují, jak umělci z různých kultur vytvářejí obrazy, symboly nebo předměty, aby předali různá poslání.

- Dozvídají se více o jiných kulturách, učí se oceňovat četnost a různost rolí umělců, řemeslníků a výtvarníků z celého světa, a také hodnotit kontinuitu i změny v jejich práci.

Hudba

Studenti se učí o hudbě jiných kultur z různých dob a učí se ji oceňovat.

- Dozvídají se o kořenech současné populární hudby, což mnoha mladým lidem může pomoci pochopit blíže svoji identitu.

Tělocvik

Hrají a adaptují různé hry, připravují a předvádějí tance z různých kultur a tradic. Sport je také univerzálním způsobem komunikace.

- Hraním her, sportem, tancem mohou porozumět blíže historickému a sociálnímu kontextu odlišných kultur.

Občanská nauka

Studenti se učí o právech a zodpovědnosti, vládnutí a demokracii, a o rozmanitém charakteru britského společenství. Učí se o důvodu a důsledcích této rozmanitosti a o důležitých politických, sociálních, kulturních a ekonomických vztazích se světovými institucemi a cizími zeměmi. Studenti diskutují o různých morálních a sociálních tématech včetně rasismu, předsudků a učí se, jak důležitý je respekt a porozumění v tolerantní a demokratické společnosti. Uvažují o názorech, které jsou odlišné od jejich vlastních. Objevují, jak činy s lokální působností mohou mít vliv na mezinárodní a globální scéně.

- Stávají se informovanými občany a chápou svět jako globální společenství. Dozvídají se o různých formách vlády na světě a objevují témata jako lidská práva, uprchlíci, imigrace či udržitelný rozvoj. Oceňují politické, sociální a kulturní odlišnosti a učí se, jak čelit rasismu či předsudkům. Mohou se začít zajímat o aktuální, globální témata a o to, jak se zapojit do jejich řešení.

Psychologie, Sociologie, Zdravověda

Studenti se učí o důsledcích stereotypů, předsudků, a jak jim asertivně čelit. Učí se rozpoznat důležitost projevení dobré vůle ve vztazích. Získávají širší znalosti o různých sociálních a kulturních tématech.

- U studentů se vytváří pocit sebedůvěry a ochota vcítit se do pocitů ostatních.

Náboženství

Studenti se učí o náboženství celého světa.

- Dochází k jejich duchovnímu, morálnímu, společenskému a kulturnímu rozvoji a je podporováno jejich vnímání sebe sama jako součást globálního společenství. Uvažují

o tom, jak různá náboženství nahlíží na různá globální témata, na právo a povinnost. Dokument dále rozebírá a podporuje témata jako pozitivní vztahy, které by se měly vytvářet ve školním prostředí i mimo něj, oceňuje snahu něco učinit, vybízí k účasti na různých akcích. Nezapomíná ani na důležitost dalšího profesního vzdělávání a etického řízení. Podporuje partnerství se zahraničními školami. Naleznete tu i spoustu odkazů na literaturu či organizace, zabývající se globálním vzděláváním.